

Nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Spis treści

Czym jest nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	3
Czy możesz dostać nową emeryturę z FUS	3
Jaki jest powszechny wiek emerytalny	3
Jaka jest zależność między nową emeryturą a członkostwem w OFE	4
Na jakich zasadach wypłacamy nową emeryturę	5
Jak ustalamy wysokość emerytury	5
Czym jest podstawa obliczenia emerytury	6
Czym jest średnie dalsze trwanie życia	6
Jak ustalamy średnie dalsze trwanie życia – dla jakiego wieku	6
Jak ustalamy wartości średniego dalszego trwania życia – z której tablicy korzystamy	7
Jakie znaczenie dla nowej emerytury ma praca przed 1999 r. i po 1998 r. ...	10
Jak wyliczamy emeryturę w niższym wieku emerytalnym	10
Kiedy podwyższymy Ci emeryturę do wysokości najniższego świadczenia	10
Kiedy nie podwyższymy Ci emerytury	11
Kiedy możemy ponownie ustalić wysokość Twojej emerytury	11
Na czym polega ponowne ustalenie wysokości emerytury	12
Kiedy jeszcze ponownie ustalimy wysokość emerytury	12
W jakiej sytuacji możesz przejść na emeryturę w niższym wieku emerytalnym	13
Jeżeli wykonywałeś pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze	13
Jeśli prowadziłeś działalność twórczą lub artystyczną	14
Jeśli wykonywałeś określoną pracę górniczą	14
Jeśli byłeś zatrudniony na kolei	15
Czym są okresy składkowe i nieskładkowe	15
Czym jest emerytura częściowa i czy możesz ją uzyskać	16
Czym jest emerytura mieszana i czy możesz ją uzyskać	17
Jak liczymy emeryturę mieszaną	17
Czy emerytura dla osób urodzonych przed 1949 r. może być obliczona na nowych zasadach	19
Co musisz zrobić, aby otrzymać nową emeryturę	20
Jakie dokumenty powinieneś przygotować i jak je wypełnić	20
Gdzie znajdziesz potrzebne druki	21
Jak możesz dostarczyć nam wniosek	21
Ile mamy czasu na wydanie decyzji	21
Co możesz zrobić, jeśli nie zgadzasz się z decyzją ZUS	22
O czym jeszcze powinieneś wiedzieć	22
Kiedy zawiesimy lub zmniejszymy Twoją emeryturę	22
O czym musisz nas powiadomić	23
Podstawa prawna	23

Czym jest nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) to emerytura z I filaru systemu emerytalnego, który został zreformowany w 1999 r. Wysokość tej emerytury zależy od zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz składek zapisanych na Twoim koncie w ZUS po ich waloryzacjach, a także od wieku, w którym przechodzisz na emeryturę.

Czy możesz dostać nową emeryturę z FUS

Tak, jeżeli:

- urodziłeś się po 1948 r.,
- osiągnąłeś powszechny wiek emerytalny – od 1 października 2017 r. wynosi on 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn,
- przez pewien czas byłeś ubezpieczony – musisz udowodnić jakikolwiek okres ubezpieczenia, nieistotne, jak długi i z jakiego tytułu: czy byłeś pracownikiem, przedsiębiorcą, zleceniobiorcą, itd.

Nową emeryturę możesz również uzyskać, gdy spełnisz inne warunki. Szczegółowe informacje znajdziesz w dalszej części tej ulotki.

WAŻNE!

Abyśmy mogli zacząć wypłacać Ci emeryturę powszechną, musisz rozwiązać stosunek pracy. Gdy już otrzymasz świadczenie, będziesz mógł jednocześnie pobierać emeryturę i dorabiać bez ograniczeń.

Jaki jest powszechny wiek emerytalny

1 października 2017 r. weszła w życie ustawa obniżająca wiek emerytalny do **60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn**.

Możesz przejść na emeryturę po ukończeniu obniżonego wieku emerytalnego, jeżeli przed 1 października 2017 r.:

- nie osiągnąłeś obniżonego wieku emerytalnego (60/65 lat), ani podwyższonego wieku emerytalnego, a osiągnąłeś go po 30 września 2017 r. lub
- osiągnąłeś obniżony wiek emerytalny (60/65 lat), ale przed 1 października 2017 r. nie osiągnąłeś podwyższonego wieku emerytalnego, lub

- osiągnąłeś zarówno obniżony wiek emerytalny (60/65 lat) jak i podwyższony wiek emerytalny i nie masz jeszcze przyznanej emerytury z tytułu ukończenia tego wieku.

Prawo do emerytury w związku z obniżeniem wieku emerytalnego możesz uzyskać nie wcześniej niż 1 października 2017 r. Musisz jednak zgłosić wniosek o to świadczenie.

Jaka jest zależność między nową emeryturą a członkostwem w OFE

Nową emeryturę otrzymasz niezależnie od tego, czy przystąpiłeś do jednego z otwartych funduszy emerytalnych (OFE), czy nie.

Jeśli jesteś kobietą i przystąpiłaś w przeszłości do OFE (niezależnie od tego, czy obecnie pewna część Twojej składki przekazywana jest na subkonto w ZUS i inna część do OFE, czy też żadna część Twojej składki nie jest już przekazywana do OFE, a tylko na subkonto w ZUS), przysługuje Ci okresowa emerytura kapitałowa. Wyliczamy ją ze środków zapisanych na Twoim subkoncie w ZUS, w tym również tych przekazanych z OFE. Więcej na ten temat dowiesz się z ulotki *Okresowa emerytura kapitałowa ze środków zapisanych na subkoncie w ZUS*. Znajdziesz ją na www.zus.pl i w naszych placówkach.

WAŻNE!

Każdy ubezpieczony ma w ZUS **indywidualne konto ubezpieczonego**. W jego ramach prowadzimy subkonto dla osób, które są członkami OFE. Największą część składki emerytalnej zapisujemy na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Na podstawie tych środków będziemy wypłacać emeryturę z **I filaru**. Druga część składki trafia na subkonto w ZUS, a pozostała – albo na rachunek w OFE, albo na subkonto w ZUS (w zależności od tego, co wybrałeś).

Jeśli urodziłeś się w latach 1949–1968 i w 1999 r. nie przystąpiłeś do OFE (lub – jeśli do ubezpieczenia przystąpiłeś później – w ciągu 6 miesięcy od powstania obowiązku ubezpieczenia), całość składki zapisujemy na Twoim indywidualnym koncie.

Środki z subkonta i z rachunku w OFE to kapitał, z którego będziemy wypłacać emeryturę z **II filaru**.

Jeśli jesteś mężczyzną, należysz do OFE i wystąpisz o emeryturę po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, uwzględnimy środki zapisane na subkoncie przy ustalaniu wysokości emerytury z FUS. Podobnie, jeżeli jesteś kobietą, należysz do OFE i po raz

pierwszy wystąpiłaś z wnioskiem o emeryturę po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego przewidzianego dla mężczyzny (65 lat). Tak samo będzie, jeśli jako członkini OFE zachowasz uprawnienia do okresowej emerytury kapitałowej do momentu, gdy osiągniesz powszechny wiek emerytalny przewidziany dla mężczyzny.

Na jakich zasadach wypłacamy nową emeryturę

Prawo do emerytury uzyskasz od dnia, w którym osiągniesz powszechny wiek emerytalny, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłosiłaś wniosek.

Jeżeli obniżony wiek emerytalny – 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn – osiągnęłaś przed 1 października 2017 r., prawo do emerytury uzyskasz od miesiąca, w którym zgłosisz wniosek, nie wcześniej jednak niż od 1 października 2017 r.

Emeryturę wypłacamy co miesiąc. Termin wypłaty podamy w decyzji („termin płatności świadczenia”).

Emeryturę możesz otrzymać:

- za pośrednictwem poczty lub innego doręczyciela,
- na Twoje konto w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej.

Jeżeli mieszkasz za granicą:

- w państwie, z którym łączy Polskę umowa o zabezpieczeniu społecznym – możesz dostawać emeryturę na swoje konto w tym kraju,
- w innym państwie – możesz dostawać emeryturę na swoje konto w polskim banku lub możesz upoważnić do jej odbierania osobę, która mieszka w Polsce.

Jak ustalamy wysokość emerytury

Stosujemy wzór:

$$\text{Emerytura} = \frac{\text{podstawa obliczenia emerytury}}{\text{średnie dalsze trwanie życia}}$$

Czym jest podstawa obliczenia emerytury

To suma:

- zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne zapisanych na Twoim koncie w ZUS do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje Ci wypłata emerytury,
- środków zapisanych na subkoncie,
- zwaloryzowanego kapitału początkowego.

Środków zapisanych na subkoncie nie uwzględniamy, gdy:

- ustalamy emeryturę według tzw. mieszanych zasad (zob. „Czym jest emerytura mieszana...” na str. 17),
- przyznajemy emeryturę kobiecie, która jednocześnie uzyskuje prawo do okresowej emerytury kapitałowej,
- przyznajemy emeryturę osobie, która pobierała wcześniejszą emeryturę ustaloną według starych zasad,
- przyznajemy wcześniejszą emeryturę, którą obliczamy według nowych zasad.

Jeżeli pobierałeś wcześniejszą emeryturę lub emeryturę częściową, to od podstawy obliczenia emerytury odejmujemy łączną kwotę świadczeń, które otrzymałeś. Bierzymy przy tym pod uwagę wysokość świadczeń przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz – jeżeli były – przed potrąceniami lub egzekucją.

Czym jest średnie dalsze trwanie życia

To wielkość statystyczna, która określa przeciętny okres, jaki upływa od ustalenia prawa do emerytury do śmierci ubezpieczonego. Tablice trwania życia uwzględniają średnie dalsze trwanie życia w miesiącach, wspólne dla kobiet i mężczyzn. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza je co roku w Monitorze Polskim, w formie komunikatu.

Tablice te są dla nas podstawą do obliczenia emerytur, o które wnioski ubezpieczeni zgłosili od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku.

Jak ustalamy średnie dalsze trwanie życia – dla jakiego wieku

Bierzemy pod uwagę Twój wiek:

- na **dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę**, jeżeli wniosek zgłosiłeś w kolejnych miesiącach po miesiącu, w którym osiągnąłeś wiek emerytalny,

- na **dzień osiągnięcia wieku emerytalnego**, jeżeli wniosek zgłosiłeś w miesiącu, w którym osiągnąłeś ten wiek lub wcześniej.

Twój wiek ustalamy na wskazany dzień i wyrażamy w ukończonych latach i miesiącach.

Przykład 1

Pani Ewelina urodziła się 13 sierpnia 1957 r. Wniosek o emeryturę zgłosiła 27 grudnia 2017 r., a więc cztery miesiące po miesiącu, w którym ukończyła 60 lat, czyli wiek, który od 1 października 2017 r. jest dla niej wiekiem emerytalnym. Według tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn, która obowiązuje do 31 marca 2018 r., średnie dalsze trwanie życia pani Eweliny dla wieku 60 lat i 4 miesiące wynosi 260,2 miesiąca. Taką wartość przyjęliśmy, gdy obliczaliśmy wysokość emerytury dla pani Eweliny.

Jak ustalamy wartości średniego dalszego trwania życia – z której tablicy korzystamy

Z tablicy trwania życia, która obowiązywała **w dniu zgłoszenia przez Ciebie wniosku o emeryturę**.

Jeżeli jednak wniosek o emeryturę zgłosisz przed 1 kwietnia danego roku, a wiek emerytalny ukończysz po 31 marca tego roku, skorzystamy z tablicy obowiązującej od 1 kwietnia danego roku.

Przykład 2

Pani Leokadia urodziła się 2 kwietnia 1958 r. W marcu 2018 r. wystąpi z wnioskiem o emeryturę. Ze względu na to, że wiek emerytalny osiągnie 2 kwietnia 2018 r., jej średnie dalsze trwanie życia ustalimy na podstawie tablicy, która będzie obowiązywać od 1 kwietnia 2018 r.

Jeżeli osiągnąłeś wiek emerytalny przed zgłoszeniem wniosku, i obowiązywała wtedy inna tablica trwania życia, weźmiemy pod uwagę tę tablicę, która będzie dla Ciebie korzystniejsza. Możliwe więc, że zastosujemy tablicę trwania życia obowiązującą **w dniu, w którym osiągnąłeś wiek emerytalny**.

Od 1 października 2017 r. jest to tablica obowiązująca w dniu, w którym osiągniesz 60 lat, jeśli jesteś kobietą, albo 65 lat, jeśli jesteś mężczyzną.

Jeżeli:

- wniosek o emeryturę z tytułu ukończenia obniżonego wieku emerytalnego zgłosiłeś po 30 września 2017 r. oraz

- przed 1 października 2017 r. nie osiągnąłeś podwyższonego wieku emerytalnego obowiązującego do 30 września 2017 r.,

zastosujemy:

- tablicę obowiązującą w dniu, w którym zgłosiłeś wniosek o emeryturę, lub
- tablicę obowiązującą w dniu, w którym osiągnąłeś obniżony wiek emerytalny, tj. 60 lat, jeśli jesteś kobietą, albo 65 lat, jeśli jesteś mężczyzną,

w zależności od tego, co jest dla Ciebie korzystniejsze.

Przykład 3

Pani Joanna urodziła się 27 stycznia 1957 r. Wniosek o emeryturę zgłosiła 8 listopada 2017 r. Emerytura przysługuje jej od miesiąca, w którym zgłosiła wniosek o jej przyznanie.

Pani Joanna ma prawo do wariantowego obliczenia emerytury.

Możemy zastosować średnie dalsze trwania życia dla wieku przejścia na emeryturę według tablicy obowiązującej:

- w dniu, w którym zgłosi wniosek o emeryturę, tj. 8 listopada 2017 r., lub
 - w dniu jej 60 urodzin, tj. 27 stycznia 2017 r.,
- w zależności od tego, co jest dla niej korzystniejsze.

Gdy pani Joanna będzie zgłaszać wniosek o emeryturę, będzie miała skończone 60 lat i 9 miesięcy. Średnie dalsze trwanie życia dla osoby w tym wieku ustalone według tablicy obowiązującej:

- w dniu, w którym zgłosi wniosek, wynosi 256,5 miesiąca,
- w dniu jej 60 urodzin wynosi 252,8 miesiąca.

Do obliczenia emerytury pani Joanny przyjmiemy korzystniejszy wariant, tj. 252,8 miesiąca.

Może wystąpić także inny przypadek wariantowego obliczenia emerytury. Będzie tak, **jeżeli urodziłeś się po 31 grudnia 1948 r. i przed 1 października 2017 r. osiągnąłeś podwyższony wiek emerytalny.**

W takiej sytuacji zastosujemy średnie dalsze trwanie życia dla wieku przejścia na emeryturę ustalone według tablicy trwania życia obowiązującej:

- w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę, lub
- w dniu osiągnięcia podwyższonego wieku emerytalnego, lub
- w dniu osiągnięcia obniżonego wieku emerytalnego (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn),

w zależności od tego, co jest to dla Ciebie najkorzystniejsze.

Przykład 4

Pani Maria urodziła się 15 października 1954 r. Wniosek o emeryturę zgłosiła 18 listopada 2017 r. Podwyższony wiek emerytalny osiągnęła 15 czerwca 2015 r.

Pani Maria ma prawo do wariantowego obliczenia emerytury. Możemy zastosować średnie dalsze trwanie życia dla wieku przejścia na emeryturę ustalone według tablicy trwania życia obowiązującej:

- w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę, tj. 18 listopada 2017 r.,
lub
- w dniu osiągnięcia podwyższonego wieku emerytalnego,
tj. 15 czerwca 2015 r., lub
- w dniu ukończenia 60 lat, tj. 15 października 2014 r.,
w zależności od tego, co będzie dla niej najkorzystniejsze.

Na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę pani Maria skończyła 63 lata i 1 miesiąc. Średnie dalsze trwanie życia dla osoby w tym wieku z tablicy obowiązującej:

- w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę wynosi 235,9 miesiąca,
- w dniu osiągnięcia podwyższonego wieku emerytalnego wynosi 234,1 miesiąca,
- w dniu 60 urodzin wynosi 229,5 miesiąca.

Do obliczenia emerytury pani Marii przyjmiemy najkorzystniejszy wariant, tj. 229,5 miesiąca.

W niektórych przypadkach możesz zgłosić do nas wniosek o ponowne obliczenie emerytury z uwzględnieniem tablicy trwania życia z dnia, w którym osiągnąłeś obniżony wiek emerytalny (60 lub 65 lat).

Masz do tego prawo na przykład, gdy masz już emeryturę obliczoną wyłącznie z uwzględnieniem średniego dalszego trwania życia z tablicy z dnia, w którym zgłosiłeś wniosek, a korzystniejsze byłoby dla Ciebie średnie dalsze trwanie życia z tablicy z dnia, w którym osiągnąłeś obniżony wiek emerytalny (60/65 lat). Na podstawie Twojego wniosku przeliczymy Twoją emeryturę z uwzględnieniem takiego średniego dalszego trwania życia.

Możesz zgłosić taki wniosek również w sytuacji, jeśli **zgodnie z przepisami obowiązującymi do 30 września 2017 r. właściwy był dla Ciebie podwyższony wiek emerytalny i osiągnąłeś ten wiek przed 1 października 2017 r.** W takim przypadku, gdy zgłosisz wniosek o ponowne obliczenie emerytury, przeliczymy ją z uwzględnieniem średniego dalszego trwania życia z tablicy obowiązującej w dniu, w którym osiągnąłeś podwyższony wiek emerytalny oraz z tablicy obowiązującej w dniu, w którym osiągnąłeś obniżony wiek emerytalny – jeżeli będzie to dla Ciebie korzystniejsze.

Jakie znaczenie dla nowej emerytury ma praca przed 1999 r. i po 1998 r.

Nowa emerytura przysługuje wszystkim ubezpieczonym, którzy urodzili się po 1948 r.

Jeżeli pracowałeś i byłeś ubezpieczony do końca 1998 r., a później już nie byłeś objęty ubezpieczeniami społecznymi, do wyliczenia Twojej emerytury przyjmujemy wyłącznie zwaloryzowany kapitał początkowy.

Jeżeli byłeś aktywny zawodowo tylko po 1998 r., do obliczenia Twojej emerytury przyjmujemy wyłącznie kwotę zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne oraz środków zgromadzonych na subkoncie.

Jak wyliczamy emeryturę w niższym wieku emerytalnym

O tym, jakie warunki musisz spełnić, piszemy w części „W jakiej sytuacji możesz przejść na emeryturę w niższym wieku emerytalnym” na str. 13.

Przy ustalaniu wysokości takiej emerytury podstawę jej obliczenia stanowi suma:

- zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne zapisanych na Twoim koncie w ZUS do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje Ci wypłata świadczenia, oraz
- kapitału początkowego, w którym do okresów składkowych dodamy różnicę pomiędzy wiekiem emerytalnym a wiekiem, w którym przejdziesz na emeryturę, a następnie go zwaloryzujemy.

Jeśli zgłosiłeś wniosek o przekazanie środków na rachunku w OFE na dochody budżetu państwa, to składki na Twoim koncie w ZUS pomnożymy przez wskaźnik korygujący (19,52 podzielone przez 12,22). Jest to stosunek pełnej wysokości składki na ubezpieczenie emerytalne do wysokości zapisanej na Twoim koncie w ZUS.

Kiedy podwyższymy Ci emeryturę do wysokości najniższego świadczenia

Kiedy Twoje świadczenie wynosi mniej niż najniższa emerytura i spełniasz następujące warunki:

- 1) gdy jesteś mężczyzną – osiągnąłeś wiek emerytalny oraz masz co najmniej 25 lat stażu ubezpieczeniowego (zob. „Czym są okresy składkowe i nieskładkowe” na str. 15),

- 2) gdy jesteś kobietą – osiągnęłaś wiek emerytalny oraz masz co najmniej 20 lat stażu pracy (zob. „Czym są okresy składkowe i nieskładkowe” na str. 15).

Jeżeli oprócz emerytury z FUS (z I filaru) przysługuje Ci okresowa emerytura kapitałowa, uwzględniamy sumę obu tych świadczeń.

Kiedy nie podwyższymy Ci emerytury

- Gdy masz dodatkowy przychód, bo pracujesz albo prowadzisz działalność gospodarczą (również za granicą), i przekracza on kwotę podwyższenia Twojego świadczenia.
- Gdy oprócz emerytury z FUS pobierasz też emeryturę wojskową, policyjną lub rolniczą.

Kiedy możemy ponownie ustalić wysokość Twojej emerytury

Gdy po przyznaniu emerytury nadal pracujesz i płatnik opłaca za Ciebie składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Aby ubiegać się o ponowne ustalenie emerytury, zgłoś się do nas z wnioskiem. Możesz to zrobić najwcześniej w następnym roku po ostatnim wyliczeniu emerytury.

Przykład 5

Pan Wojciech od września 2016 r. ma przyznane prawo do emerytury. W październiku 2016 r. podjął zatrudnienie, z tytułu którego jest objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi. Wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury mógł więc zgłosić najwcześniej w styczniu 2017 r. Jeżeli pan Wojciech będzie pracował również przez cały 2017 r., to kolejny wniosek będzie mógł zgłosić najwcześniej w styczniu 2018 r.

Nie musisz czekać z wnioskiem do końca roku, jeżeli przestałeś pracować w jego trakcie. Możesz zgłosić wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury tuż po tym, gdy ustało Twoje zatrudnienie.

Przykład 6

Pan Witold przeszedł na emeryturę w styczniu 2017 r. Od 1 lutego do 31 maja 2017 r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Pan Witold mógł zgłosić wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury już w czerwcu 2017 r.

Wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalno-
rentowego ZUS-ER-WPS-02 znajdziesz na www.zus.pl lub w naszych
placówkach.

Na czym polega ponowne ustalenie wysokości emerytury

Bierzemy pod uwagę składki zapisane na Twoim koncie w ZUS
od miesiąca, w którym po raz pierwszy dostałeś emeryturę,
do ostatniego miesiąca przed tym, w którym zgłosiłeś wniosek o ponowne
ustalenie wysokości emerytury. Zasadę tę stosujemy też do kolejnych
wniosków.

Aby obliczyć emeryturę na nowo, stosujemy wzór:

$$NE = DE + \frac{SKP}{SDTZ}$$

gdzie:

NE – nowa wysokość emerytury

DE – wysokość emerytury, którą otrzymywałeś, zanim zgłosiłeś
wniosek o ponowne ustalenie emerytury

SKP – składki zapisane na Twoim koncie w ZUS od miesiąca,
w którym po raz pierwszy dostałeś emeryturę, do ostatniego
miesiąca przed tym, w którym zgłosiłeś wniosek o ponowne ustalenie
emerytury

SDTZ – średnie dalsze trwanie życia z tablicy, która obowiązywała
w dniu, w którym zgłosiłeś wniosek o ponowne ustalenie emerytury,
ustalone dla wieku, w którym wnioskujesz o przeliczenie świadczenia.

W ten sam sposób ustalamy na nowo wysokość tzw. emerytury
mieszanej, czyli tej, którą ustaliliśmy częściowo według starych zasad,
a częściowo według nowych.

Kiedy jeszcze ponownie ustalimy wysokość emerytury

Wysokość emerytury ustalamy ponownie także, gdy:

- przedstawiś dokument na potwierdzenie dodatkowego okresu
zwiększającego staż ubezpieczeniowy (okresy składkowe lub
nieskładkowe) sprzed przyznania emerytury, których wcześniej nie
uwzględniliśmy, a ma on wpływ na wysokość emerytury,

- przedstawiś nowe dokumenty dotyczące wynagrodzenia lub dochodu wliczanego do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, np. zaświadczenie pracodawcy o nagrodzie, którą Ci wypłacił,
- zgłosisz wniosek o przeliczenie kapitału początkowego, np. gdy zechcesz zmienić 20 lat, które wybrałeś z całego okresu ubezpieczenia sprzed 1999 r., na 10 kolejnych lat (do 1998 r.) albo kiedy przyjmiesz zamiast podstawy wymiaru renty wynagrodzenie z 10 kolejnych lat sprzed 1999 r. itp.,
- Twój płatnik składek skoryguje dokumenty ubezpieczeniowe.

W jakiej sytuacji możesz przejść na emeryturę w niższym wieku emerytalnym

Możesz to zrobić, jeżeli:

- urodziłeś się po 1948 r.,
- nie przystąpiłeś do otwartego funduszu emerytalnego lub przystąpiłeś do niego i zgłosisz wniosek o przekazanie środków z rachunku w OFE na dochody budżetu państwa (za naszym pośrednictwem),
- do końca 1998 r. pracowałeś w jednym z wymienionych poniżej zawodów lub wykonywałeś wymieniony poniżej rodzaj pracy i
- 1 stycznia 1999 r. spełniałeś dodatkowe warunki co do wieku i stażu pracy opisane przy jednym z poniższych podpunktów.

Jeżeli pracowałeś w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ale nie spełniasz wszystkich opisanych tu warunków, dowiedz się więcej o emeryturze pomostowej (zob. ulotka *Emerytury pomostowe*, którą znajdziesz na stronie www.zus.pl oraz w naszych placówkach).

Jeżeli wykonywałeś pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

Dokładny wykaz prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz wiek emerytalny dla każdego rodzaju pracy zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 1983 r. (zob. „Podstawa prawna”).

Wiek emerytalny dla tej grupy może wynosić od 40 do 55 lat dla kobiet i od 45 do 60 lat dla mężczyzn.

Aby otrzymać taką emeryturę, musisz spełniać następujące warunki:

- musisz osiągnąć wiek określony w ustawie emerytalnej lub rozporządzeniu z 1983 r.,
- Twój staż ubezpieczeniowy (okresy składkowe i nieskładkowe, zob. „Czym są okresy składkowe i nieskładkowe” na str. 15) 1 stycznia 1999 r. wynosił co najmniej 20 lat, jeśli jesteś kobietą, albo 25 lat, jeśli jesteś mężczyzną,
- co najmniej 15 lat Twojego stażu ubezpieczeniowego przed 1 stycznia 1999 r. to praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w przypadku prac wymienionych w dziale IV wykazu B rozporządzenia z 1983 r. – 10 lub 20 lat).

W niektórych przypadkach musisz też spełnić jeszcze jeden warunek: wiek, który uprawnia Cię do takiej emerytury, musisz osiągnąć, kiedy wykonujesz określony rodzaj pracy lub w czasie wykonywania innej pracy, do której zostałeś skierowany ze względów zdrowotnych.

Jeśli prowadziłeś działalność twórczą lub artystyczną

Musisz spełnić następujące warunki:

- pracujesz lub pracowałeś w jednym z zawodów twórczych lub artystycznych wymienionych w rozporządzeniu z 1983 r.,
- ukończyłeś odpowiedni dla danego rodzaju działalności wiek,
- Twój staż ubezpieczeniowy (okresy składkowe i nieskładkowe, zob. „Czym są okresy składkowe i nieskładkowe” na str. 15) wynosił 1 stycznia 1999 r. co najmniej 20 lat, jeśli jesteś kobietą, albo 25 lat, jeśli jesteś mężczyzną,
- do końca 1998 r. przepracowałeś w danym zawodzie co najmniej 15 lat.

Jeśli wykonywałeś określoną pracę górniczą

Możesz ubiegać się o emeryturę w obniżonym wieku, jeżeli w swoim stażu pracy masz okresy pracy górniczej, ale nie spełniasz warunków, aby otrzymać emeryturę dla górników.

W swoim stażu pracy powinieneś do końca 1998 r. przepracować co najmniej 5 lat w górnictwie. Musiała to być praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią (np. w kopalniach

węgla, rud, kruszców, surowców ogniotrwałych) albo na odkrywcę w kopalniach siarki i węgla brunatnego bądź w kopalniach otworowych siarki.

Wiek emerytalny (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn) obniżymy odpowiednio o 6 miesięcy za każdy rok takiej pracy, nie więcej jednak niż o 15 lat. Musisz mieć co najmniej 20 lat całego stażu ubezpieczeniowego (okresów składkowych i nieskładkowych), jeśli jesteś kobietą, albo 25 lat, jeśli jesteś mężczyzną.

Jeśli byłeś zatrudniony na kolei

Musisz spełniać następujące warunki:

- masz skończone 55 lat, jeśli jesteś kobietą, albo 60 lat, jeśli jesteś mężczyzną,
- Twój staż ubezpieczeniowy (okresy składkowe i nieskładkowe) wynosił 1 stycznia 1999 r. co najmniej 20 lat, jeśli jesteś kobietą, albo 25 lat, jeśli jesteś mężczyzną,
- co najmniej 15 lat Twojego stażu ubezpieczeniowego przed 1 stycznia 1999 r. to zatrudnienie na kolei, łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia na kolei.

Czym są okresy składkowe i nieskładkowe

Gdy ustalamy staż ubezpieczeniowy wymagany do przyznania emerytury, uwzględniamy:

- **okresy składkowe**, czyli:
 - okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (przed 1999 r.) albo na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (od 1999 r.), np. okresy zatrudnienia na umowę o pracę, umowę zlecenia,
 - niektóre okresy, za które składka nie została opłacona, bo nie było takiego obowiązku,
- **okresy nieskładkowe**, czyli okresy braku aktywności zawodowej, za które nie zostały odprowadzone składki na ubezpieczenia społeczne, m.in. okresy:
 - pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy,
 - nauki w szkole wyższej.

Okresy nieskładkowe uwzględniamy tylko w części, która nie przekracza 1/3 okresów składkowych.

Tzw. okresy rolne, czyli:

- opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników,

- prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w tym gospodarstwie po ukończeniu 16 lat, traktujemy jak okresy składkowe. Jednak doliczamy je do wymaganego stażu tylko wtedy, kiedy brakuje Ci okresów składkowych i nieskładkowych. Jeśli KRUS zaliczył je do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, to nie uwzględniamy ich przy wyliczaniu Twojego stażu w powszechnym ubezpieczeniu emerytalnym.

Kiedy okresy składkowe, nieskładkowe i rolne zbiegają się w czasie, przy ustalaniu uprawnień do emerytury uwzględniamy okres, który jest dla Ciebie najkorzystniejszy.

Czym jest emerytura częściowa i czy możesz ją uzyskać

Emerytura częściowa to rozwiązanie, które zostało wprowadzone po podwyższeniu wieku emerytalnego. Mogli na nią przechodzić mężczyźni, którzy skończyli 65 lat, a ich staż ubezpieczeniowy wynosił co najmniej 40 lat. Wynosi ona 50% kwoty emerytury powszechnej (zob. „Jak ustalamy wysokość emerytury” na str. 5). Nie podwyższamy jej do kwoty najniższego świadczenia.

Po 30 września 2017 r. emeryturę częściową możesz uzyskać tylko wtedy, gdy przed 1 października 2017 r. spełniłeś warunki, żeby uzyskać do niej prawo, tj. przed tym dniem:

- skończyłeś 65 lat, ale nie osiągnąłeś podwyższonego wieku emerytalnego, który obowiązywał Cię do 30 września 2017 r.,
- Twój staż ubezpieczenia (okresy składkowe i nieskładkowe) wynosił co najmniej 40 lat.

Będziesz ją dostawać zgodnie z zasadami, które obowiązywały do 30 września 2017 r. do czasu, aż wystąpisz do nas z wnioskiem o jej zamianę na emeryturę powszechną.

Jeżeli chcesz dostawać emeryturę powszechną zamiast emerytury częściowej, musisz:

- zgłosić wniosek o przyznanie tej emerytury – nie przyznamy Ci jej z urzędu,
- rozwiązać stosunek pracy – jeżeli jesteś pracownikiem.

Czym jest emerytura mieszana i czy możesz ją uzyskać

Tzw. emerytura mieszana to emerytura ustalana w części według starych zasad, a w części według nowych zasad.

Możesz ją otrzymać tylko, jeżeli:

- osiągnąłeś powszechny wiek emerytalny w latach 2009–2014 lub
- osiągnąłeś wiek, który uprawnia do wcześniejszej emerytury, w latach 2009–2014 (zob. „W jakiej sytuacji możesz przejść na emeryturę w niższym wieku emerytalnym” na str. 13),
- nie jesteś członkiem otwartego funduszu emerytalnego albo zgłosisz wniosek o przekazanie środków z OFE na dochody budżetu państwa (za naszym pośrednictwem) i
- nigdy nie pobrałeś wcześniejszej emerytury przyznanej na dotychczasowych zasadach.

Jeżeli pobierasz wcześniejszą emeryturę obliczoną według starych zasad, emerytura powszechna zostanie wyliczona tylko na podstawie nowych zasad.

Jak liczymy emeryturę mieszaną

Część emerytury liczoną według nowych zasad ustalamy tak samo jak w przypadku pełnej emerytury (zob. „Jak ustalamy wysokość emerytury” na str. 5).

Natomiast część emerytury liczona według starych zasad jest sumą:

- 24% kwoty bazowej,
- po 1,3% podstawy wymiaru emerytury za każdy rok okresów składkowych (z uwzględnieniem pełnych miesięcy),
- po 0,7% podstawy wymiaru emerytury za każdy rok okresów nieskładkowych (z uwzględnieniem pełnych miesięcy).

Kwota bazowa to kwota ustalana corocznie jako 100% przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym, pomniejszonego o składki na ubezpieczenia społeczne, ogłaszana przez prezesa GUS.

Podstawa wymiaru emerytury odzwierciedla wysokość Twoich zarobków, które przyjmujemy do obliczenia emerytury. Liczymy ją w ten sposób, że:

- 1) dzielimy Twoje zarobki w danym roku przez przeciętne zarobki w gospodarce w tym samym roku,

- 2) obliczenie powtarzamy dla 10 lub 20 lat, w zależności od wariantu,
- 3) liczymy średnią arytmetyczną wyników dzielenia – to tzw. wskaźnik wysokości podstawy wymiaru (WWPW),
- 4) mnożymy wskaźnik przez kwotę bazową.

Gdy obliczamy podstawę wymiaru części emerytury mieszanej obliczanej według starych zasad, bierzemy pod uwagę zarobki:

- z kolejnych 10 lat wybranych przez Ciebie z 20 lat sprzed roku, w którym zgłosisz wniosek o emeryturę, albo
- z 20 dowolnie wybranych przez Ciebie lat z całego życia zawodowego, które przypadają przed rokiem zgłoszenia tego wniosku.

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury nie może przekroczyć 250%.

Poniższa tabela przedstawia procentowy udział emerytur, które ustalamy według starych oraz nowych zasad, w emeryturze mieszanej w zależności od roku osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury.

Rok osiągnięcia wieku emerytalnego	Udział (w emeryturze mieszanej) emerytury ustalonej	
	wg starych zasad	wg nowych zasad
2009	80%	20%
2010	70%	30%
2011	55%	45%
2012	35%	65%
2013-2014	20%	80%

Jeśli masz prawo do emerytury mieszanej, nie ma znaczenia, kiedy zgłosisz wniosek. Proporcja emerytury obliczonej według starych zasad do emerytury obliczonej na podstawie nowych zasad zależy wyłącznie od roku, w którym osiągnąłeś wiek emerytalny.

Przykład 7

Pani Waleria urodziła się 3 stycznia 1951 r. Nigdy nie należała do otwartego funduszu emerytalnego. Wniosek o emeryturę zgłosiła 15 marca 2016 r. W związku z tym, że pani Waleria ukończyła 60 lat, czyli wiek uprawniający do emerytury, w 2011 r., jej emerytura składa się:

- w 55% ze świadczenia ustalonego na podstawie starych zasad,
- w 45% ze świadczenia ustalonego na podstawie nowych zasad.

Taki sposób obliczenia emerytury zastosujemy wówczas, gdy będzie dla niej korzystniejszy niż emerytura obliczona wyłącznie według nowych zasad.

Taką samą proporcję zastosowalibyśmy, gdyby pani Waleria zgłosiła wniosek o emeryturę w innym roku, np. w 2018 r.

Czy emerytura dla osób urodzonych przed 1949 r. może być obliczona na nowych zasadach

Tak, ale tylko jeżeli nabywasz prawo do emerytury wskazanej w art. 27 ustawy emerytalnej, a więc gdy:

- masz wymagany staż ubezpieczeniowy (okresy składkowe i nieskładkowe), czyli co najmniej 20 lat, jeśli jesteś kobietą, lub 25 lat, jeśli jesteś mężczyzną,
- pracowałeś i opłacałeś składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zarówno przed osiągnięciem wieku emerytalnego, jak i po ukończeniu tego wieku,
- zgłosiłeś wniosek o emeryturę z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego po 31 grudnia 2008 r.

W takiej sytuacji obliczymy Ci emeryturę według nowych zasad, o ile będzie wyższa niż emerytura obliczona według starych zasad.

Przykład 8

Pan Jacenty urodził się w 1947 r. Wniosek o emeryturę zgłosił w maju 2017 r. Chociaż spełniał warunki, aby otrzymać emeryturę już w 2012 r. (skończył 65 lat i jego staż ubezpieczeniowy wynosił ponad 40 lat), pracował do 2017 r.

Możemy ustalić emeryturę pana Jacentego na nowych zasadach, jeżeli okaże się, że będzie wyższa od tej, którą wyliczymy na podstawie starych zasad.

Jeżeli pobierałeś wcześniejszą emeryturę, to musimy pomniejszyć podstawę obliczenia emerytury ustalonej według nowych zasad o pełną kwotę świadczeń, które dostałeś (przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne). Od dnia, w którym zostanie wyliczona nowa emerytura, utracisz prawo do wcześniejszej emerytury.

Co musisz zrobić, aby otrzymać nową emeryturę

1. Zbierz wszystkie potrzebne dokumenty.
2. Wypełnij lub napisz wniosek.
3. Dostarcz nam wniosek wraz z dokumentami (zob. „Jak możesz dostarczyć nam wniosek” na str. 21).

Po rozpatrzeniu wniosku właściwy oddział ZUS wyda decyzję w Twojej sprawie (zob. „Ile mamy czasu na wydanie decyzji” na str. 21).

Jakie dokumenty powinieneś przygotować i jak je wypełnić

- Wniosek o emeryturę (druk EMP); znajdziesz go na www.zus.pl oraz w naszych placówkach.

We wniosku wpisz swoje dane:

- imię (imiona) i nazwisko,
- datę urodzenia,
- adres zamieszkania, adres do korespondencji (jeżeli jest inny niż adres zamieszkania),
- numer PESEL, a jeśli Ci go nie nadano – serię i numer dowodu osobistego albo paszportu.

Jeżeli chcesz, aby Twoja emerytura była przekazywana na rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, podaj nazwę i adres tej instytucji oraz numer rachunku.

Podpisz wniosek. Wniosek może podpisać również Twój pełnomocnik albo osoba, którą do tego upoważniłeś.

- Jeżeli nie masz jeszcze wyliczonego **kapitału początkowego**, dołącz również dokumenty wymagane do jego ustalenia. Są to dokumenty potwierdzające Twój staż ubezpieczeniowy (okresy składkowe i nieskładkowe, zob. „Czym są okresy składkowe i nieskładkowe” na str. 15) przed 1999 r. oraz wysokość zarobków osiągniętych przed 1999 r. Jeżeli nie masz takich dokumentów, wysokość Twojej emerytury ustalimy tylko na podstawie składek zapisanych na Twoim koncie i subkoncie w ZUS. To, w jaki sposób ustalamy kapitał początkowy, opisaliśmy w ulotce *Kapitał początkowy*. Znajdziesz ją na www.zus.pl i w naszych placówkach.
- Jeśli masz już wyliczony kapitał początkowy, koniecznie podaj numer sprawy dotyczącej Twojego kapitału początkowego. Znajdziesz go w naszej decyzji oznaczonej symbolem KPU.

Wniosek o emeryturę możesz też sporządzić na zwykłej kartce papieru. W takiej sytuacji pamiętaj, aby podać wszystkie niezbędne dane i podpisać dokument.

WAŻNE!

Możesz wycofać wniosek o emeryturę w ciągu miesiąca od dnia, w którym otrzymasz decyzję w sprawie emerytury. Po tym czasie decyzja się uprawomocni. Możesz wycofać wniosek na piśmie lub w naszej placówce podczas rozmowy z pracownikiem ZUS, z której zostanie sporządzony protokół.

Gdzie znajdziesz potrzebne druki

- W salach obsługi klienta w naszych placówkach.
- Na stronie www.zus.pl w zakładce „Wzory formularzy”.

Jak możesz dostarczyć nam wniosek

Wniosek możesz:

- złożyć w naszej placówce,
- wysłać pocztą lub kurierem,
- wysłać przez Platformę Usług Elektronicznych (PUE) ZUS – www.zus.pl,
- jeśli mieszkasz za granicą – przekazać za pośrednictwem urzędu konsularnego lub innej placówki dyplomatycznej.

Wniosek możesz też zgłosić podczas rozmowy z naszym pracownikiem – sporządzi on z niej protokół.

Wniosek może również przekazać w Twoim imieniu Twój pełnomocnik albo inna osoba, którą do tego upoważnisz.

Aby zgłosić wniosek przez PUE ZUS, musisz mieć tam konto i uwierzytelnić się profilem zaufanym elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP), bezpiecznym podpisem elektronicznym lub za pośrednictwem bankowości elektronicznej (wybrane banki).

Ile mamy czasu na wydanie decyzji

Nasz pracownik przyjmie Twój wniosek i niezbędne dokumenty od razu.

Decyzję w sprawie emerytury wyda oddział ZUS właściwy ze względu na Twoje miejsce zamieszkania. Ma na to 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Taką niezbędną okolicznością może być np. osiągnięcie przez Ciebie wieku emerytalnego (jeśli zgłosiłeś wniosek wcześniej) lub wpływ ostatnich dokumentów istotnych dla Twojej sprawy.

Żeby przyznać Ci emeryturę, musimy ustalić Twój kapitał początkowy. Jeżeli razem z wnioskiem o emeryturę przekazałeś dokumenty w jego sprawie, najpierw ustalimy Twój kapitał, a dopiero potem wydamy decyzję w sprawie Twojej emerytury. Jeśli dokumenty dotyczące kapitału początkowego przekazałeś wcześniej niż wniosek o emeryturę, ale jeszcze go nie wyliczyliśmy, w pierwszej kolejności ustalimy ten kapitał.

Co możesz zrobić, jeśli nie zgadzasz się z decyzją ZUS

Możesz się odwołać do sądu okręgowego pracy i ubezpieczeń społecznych. Zrób to za pośrednictwem oddziału ZUS, który wydał decyzję.

Możesz złożyć odwołanie na piśmie albo podczas rozmowy z naszym pracownikiem, który sporządzi z niej protokół. Masz na to miesiąc od otrzymania naszej decyzji.

W odwołaniu:

- podaj datę i numer decyzji, z którą się nie zgadzasz,
- uzasadnij, dlaczego nie zgadzasz się z tą decyzją,
- podpisz się.

W Twoim imieniu odwołanie może złożyć pełnomocnik lub przedstawiciel ustawowy.

Jeżeli uznamy, że masz rację – zmienimy decyzję lub ją uchylimy.

Mamy na to 30 dni kalendarzowych od dnia, w którym złożysz odwołanie.

Jeżeli uznamy, że nie masz racji, prześlemy Twoje odwołanie do sądu w ciągu 30 dni kalendarzowych od dnia, w którym je złożysz.

W postępowaniu odwoławczym w pierwszej instancji, czyli przed sądem okręgowym, nie ponosisz opłat.

O czym jeszcze powinieneś wiedzieć

Kiedy zawiesimy lub zmniejszymy Twoją emeryturę

Gdy osiągasz przychód z pracy, od którego płatnik odprowadza składki na ubezpieczenia społeczne, i nie osiągnąłeś wieku emerytalnego.

Od 1 października 2017 r. to 60 lat, jeśli jesteś kobietą, albo 65 lat, jeśli jesteś mężczyzną.

W takiej sytuacji w zależności od wysokości osiągniętego przychodu:

- otrzymasz emeryturę w pełnej wysokości, gdy przychód nie przekroczy 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy,
- zmniejszymy Twoją emeryturę, gdy Twój przychód będzie wyższy od tego limitu, ale nie przekroczy 130% tego wynagrodzenia; zmniejszenie będzie wynosić tyle, o ile przekroczysz 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia,
- zawiesimy Twoją emeryturę, gdy Twój przychód przekroczy 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Wyjątkiem jest emerytura częściowa. Gdy pobierasz to świadczenie, możesz dorabiać bez ograniczeń.

O czym musisz nas powiadomić

- Że zmieniłeś miejsce zamieszkania.
- Że zmienił się numeru rachunku, na który wypłacamy świadczenie.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383, z późn. zm.) – **ustawa emerytalna**.
- Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 38) – **ustawa obniżająca wiek emerytalny**.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. nr 8, poz. 43, z późn. zm.) – **rozporządzenie z 1983 r.**

JESTEŚ W SIECI? WPADNIJ DO ZUS

www.zus.pl

Zakład Ubezpieczeń Społecznych
ul. Szamocka 3, 5
01-748 Warszawa

Platforma Usług Elektronicznych: www.zus.pl

PUE to nowoczesna i wygodna forma kontaktu z ZUS.

Dzięki PUE załatwisz większość spraw związanych z ubezpieczeniami społecznymi przez internet.

W ten sposób możesz sprawdzić swoje dane zapisane na indywidualnym koncie w ZUS, przesyłać do nas dokumenty, śledzić stan swoich spraw, a także rezerwować wizyty w naszych placówkach.

Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS: **22 560 16 00***

dla tel. stacjonarnych i komórkowych
(pn.-pt. w dni robocze w godz. 7.00–18.00)

* koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym

Skype: [zus_centrum_obslugi_tel](https://www.skype.com/join/ztel_zus)

e-mail: cot@zus.pl

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH